

Valonian Toimintasuunnitelma 2015

Valonian uusi ohjelmakausi vuosille 2015–2020 käynnistyi tammikuussa. Ohjaavaksi asiakirjaksi on valmisteltu alueellinen kestävä kehityksen toimeenpano-ohjelma: **OHJELMA2020 – Varsinais-Suomi kestävä kehityksen edelläkävijäksi**, jonka avulla Varsinais-Suomessa toteutetaan valtion ja alueellisen tason keskeisiä kestävä kehityksen tavoitteita. Ohjelma2020:n toteuttamiseen ja uuteen ohjelmakauteen ovat sitoutuneet kaikki Varsinais-Suomen kunnat Salon kaupunkia lukuun ottamatta.

Ohjelma2020 on sekä rakenteeltaan että sisällöltään varsin erilainen verrattuna aikaisempiin kestävä kehityksen ohjelmiin. Lähtökohtamme ovat erilaiset toimintaympäristöt, joiden taustalla ovat vanhat teemat. Näin tuomme ohjelman kautta paremmin esille kestävä kehityksen kokonaisuuden, jossa käsitellään samanaikaisesti useita teemoja, esimerkiksi energiansäästöä, kestävää kuluttamista ja ympäristökasvatusta. Tavoitteiden toteuttaminen tuo kunnille, yrityksille ja muille toimijoille mahdollisuuden ja puitteet profiloitua laajasti kestävä kehityksen edelläkävijöiksi.

Selkeitä muutoksia ovat myös aiempaa selvempi kohderyhmälähtöisyys. Tästä syystä myös Valonian perinteiset teemat tiimit ovat kokeneet muutosta. Vuoden 2015 toimintaa ryhdytään suunnittelemaan kolmen keskeisen tiimin pohjalta: kuntatiimi, yritystiimi ja asukastiimi. Taustalla toimivat edelleen vanhat teemat tiimit, ns. työrukkasina. Viestintätiimi toimii poikkileikkaavana tukena kaikissa tiimeissä edelleen. Keskeistä tavoitteiden toteuttamisessa on kuitenkin aktiivinen osallistuminen ja yhteistyö sekä laaja toimijoiden joukko.

Hankerahoitus mahdollistaa painopisteiden tavoitteiden toteuttamisen laaja-alaisesti. Kuntien osallistumismaksu toimii hankkeiden perusmaksuosuutena. Perusmaksuosuus kattaa kuitenkin vain osan hankkeisiin tarvittavasta omarahoituksesta. Suurempien hankekokonaisuuksien hakemiseksi Valonia vahvistaa perusmaksuosuutta kehittämällä rinnalle toimivan ostopalveluiden käytännön. Myös Valonian ostopalveluiden pääasiakkaita ovat kunnat, sillä Valonia on ainoa organisaatio alueella, joka toiminnassaan huomioi kestävä kehityksen laaja-alaisuuden.

Ohjelma2020:n toimeenpanoa ohjaa Valonian *ohjausryhmä*, jossa on edustajia kunnista, korkeakouluista, yrityksistä, ELY-keskuksesta ja Varsinais-Suomen liitosta. Ohjausryhmässä kunnat ja muut yhteistyökumppanit voivat osallistua toiminnan suunnitteluun ja ohjaukseen jo alkuvaiheessa. Uusi ohjausryhmä ohjelmakaudelle 2015 – 2020 kootaan kesä-elokuun aikana.

Valonia laatii vuosittain toimintasuunnitelman, jonka avulla konkretisoidaan Ohjelma2020:n tavoitteiden toteutumista. Uuden ohjelman toteutumista tullaan seuraamaan entistä tiiviimmin. Seurannan tueksi Valonia kehittää seurantasysteemin, jonka avulla voidaan nähdä, saavutetaanko toivottuja tavoitteita.

Valonia keskittyy vuonna 2015 uusien hankkeiden suunnitteluun sekä ostopalveluiden ja perustoiminnan kehittämiseen.

Hankkeet ja ostopalvelut

Valonia on saanut kansallista hankerahoitusta vuonna 2015 seuraaville hankkeille: *HAKKU2015 – kiinteistökohtainen jätevesineuvonta* (YM) ja *Kestävä liikkuminen Varsinais-Suomessa* (LVM). *Virtavesien kunnostushanke* on saanut rahoitusta Ely-keskukselta, kalastusalueilta, säätiöiltä ja yhdistyksiltä sekä SLL:n Eko-energialta. Perusrahoitusosuutta ovat lisänneet ostopalvelusopimukset, joita on saatu mm. vesiensuojeluun, ympäristökasvatukseen, kestävään kuluttamiseen ja liikkumiseen. Valonian kevään hankesuunnitelmat (EAKR ja Central Baltic) eivät saaneet rahoitusta.

Viestintä

Viestinnän rooli on sekä yhteiskunnassa yleisesti että organisaatioissa ollut suuressa muutoksessa ja tämä on näkynyt myös Valoniassa. Vuonna 2015 Valoniassa integroidaan entistä selkeämmin yhteen sisäistä ja ulkoista viestintää.

Vuosi 2015 tuokin viestinnälle suuria haasteita vuoden alkuun osuvan isäntäorganisaation vaihtumisen sekä fyysisen muuton johdosta. Tästä muutoksesta ja sen tuomista mahdollisuuksista viestiminen sekä ulkoisesti että sisäisesti tulee viemään paljon työaikaa vuoden 2015 aikana. Kevään suurimpana viestinnällisenä työnä ovat uudet verkkosivut. Valonia on alkuvuodesta myös uudistanut Kuukausitiedotettaan. Vuoden 2015 aikana Valonia julkaisee myös sisällöllisesti uudistuneen sähköisen uutiskirjeen noin 10 kertaa vuodessa.

1. Julkinen sektori edelläkävijänä

Valonian peruspalvelut ovat pääosin kuntiin kohdistuvia palveluita. Valonia järjestää koulutuksia, kursseja ja infotilaisuuksia, tuottaa materiaalia, osallistuu kuntien ilmasto ja ympäristöohjelmien suunnitteluun sekä tarjoaa monenlaista asiantuntija-apua. Keskeisiä teemoja ovat energiatehokkuus ja uusiutuvat energiat, viisas liikkuminen, kestävä kuluttaminen ja hankinnat, vesihuolto ja vesiensuojelu sekä koulujen ja päiväkotien ympäristökasvatus.

1.1. Kestävät hankinnat

Uusi hankintalaki astuu voimaan keväällä 2016. Valonian laatima hankintavalmennushanke ei saanut rahoitusta. Valmennukset tullaan kuitenkin järjestämään keväällä 2016. Koulutusten suunnittelu käynnistyy syksyllä 2015. Tarkoituksena on valmentaa käytännön hankintoja tekeviä kunnan työntekijöitä laaja-alaisesti.

1.2. Kuntien energianeuvonta

Valonia tarjoaa energianeuvontaa kunnille, kuntalaisille ja järjestöille. Kevään aikana neuvontatapahtumia on ollut kymmenkunta. Neuvonnan aiheita ovat mm. valaistus sekä erilaiset lämmitysvaihtoehdot. Lisäksi Valonia jakaa erilaisia opasmateriaaleja. Maakunnallinen energianeuvonnan yhteistyöryhmä jatkaa toimintaansa.

1.3. Kestävät liikkumismuodot kunnissa

Valonian saama hankerahoitus mahdollistaa laaja-alaisen kestävästi liikkuemisen toimenpiteiden toteuttamisen kunnissa. Vuoden 2015 aikana päivitetään kestävästi liikkuemisen toimenpidesuunnitelma vuosille 2016 - 2020. Kunnille suunnattuja toimenpiteitä ovat mm. työpaikkojen liikkumissuunnitelmien kehittäminen, työmatkaliikkumisselvitykset sekä työmatkasetelin markkinointi, liikkuemisen ohjauksen vakiinnuttaminen kuntien suunnitelmiin ja yhteistyö liikenneturvallisuustyön kanssa. Valonian edustaja osallistuu kuntien liikenneturvallisuusryhmien kokouksiin. Syksyllä järjestetään Pyörällä töihin kilpailu sekä useita tapahtumia Liikkujan viikolla. Fölin liikkuva myyntipiste vieraillee Turun seudun kunnissa myös syksyllä.

1.4. Ekotukiverkoston laajentaminen

Valonia jatkaa yhteistyötä Turun kaupungin kanssa Ekotukikoulutusten järjestämisessä ja kehittämisessä. Ekotukikoulutuksissa koulutetaan kuntien työntekijöitä ekotukihenkilöiksi. Valonian tavoitteena on laajentaa ekotukitoimintaa myös muihin Varsinais-Suomen kuntiin tulevien vuosien aikana. Ekotukikoulutukset sopivat myös muiden julkisten organisaatioiden sekä yritysten ympäristökoulutuksiin.

1.5. Jätevesiyhteistyö

Jätevesiyhteistyö kuntien kanssa jatkuu. 16 Varsinais-Suomen kuntaa on allekirjoittanut yhteistyösopimuksen vuoden 2016 loppuun. Valonia järjestää koulutuksia ja kuntailtoja sekä antaa neuvontaa erilaisissa kuntatapahtumissa. Yhteistyön tukena toimii kuntien viranhaltijoista ja alan asiantuntijoista koottu Haja-asutusalueiden vesihuoltoryhmä.

1.6. Koulujen ja päiväkotien kestävän kehityksen työn edistäminen

Valonia tekee kouluvierailuja tilauksesta. Liikkumisen ohjauksen hankkeen myötä edistetään koulujen kestävää liikkumista. Valonia jatkaa toimintaansa alueellisena Vihreä lippu -edistäjänä ja järjestää syyskuussa perinteisen Vihreä lippu -starttikurssin.

2. Vastuullinen yritystoiminta ja vihreä yrittäjäyys

Valonia on joutunut vähentämään yrityspalveluitaan vuodenvaihteen jälkeen resurssien vähentymisen myötä. Monet hankesuunnitelmat kuitenkin sisältävät runsaasti yritystoimintaa ja yritysyhteistyön kehittämistä. Mm. Eetu-hankkeelle ollaan hakemassa jatkorahoitusta, joka tulee sisältämään yritysten ympäristöasioiden kehittämistä laajasti.

2.1. Työkaluja yritysten ympäristötyön tueksi

Valonia on tuottanut edellisten yrityshankkeiden aikana hyödyllisiä palveluita ja työkaluja yritysten käyttöön. Työkalut ovat Valonian sivuilla vapaasti yritysten käytettävissä. Yrityspalveluita kehitetään edelleen. Syksyllä 2015 tavoitteena on markkinoida Ekokompassi-järjestelmää maakunnan yrityksille ja innostaa yrityksiä ottamaan järjestelmä käyttöön.

3. Kestävä yhdyskuntarakenne, resurssitehokkaat ja vähähiiliset alueet

Kestävän, vähähiilisen yhdyskuntarakenteen yhtenä keskeisenä työkaluna ovat kuntien ilmasto-ohjelmat. Valonia toimii asiantuntijana kuntien ilmastotyöryhmissä tarvittaessa. Vuonna 2015 työstetään Someron ilmasto-ohjelmaa. Tarkoituksena on laatia konkreettinen toimeenpano-ohjelma, jossa on selkeitä tavoitteita ja toimenpiteitä.

Vähähiilisen alueen ominaisuuksia ovat myös hyvät mahdollisuudet liikkua polkupyörällä tai kävellen. Valonia kartoittaa mahdollisuuksia pyöräparkkien toteuttamiseen Föli-reiteille liittyen liityntäpysäköinnin edistämiseen.

4. Osallistuva ja vastuullinen asuminen

Valonia tarjoaa kuntien asukkaille ja muille halukkaille mahdollisuuksia osallistua erilaisiin kunnostustöihin. Vastuulliseen asumiseen tarjotaan asiantuntija-apua ja erilaisia työkaluja.

4.1. Asukkailla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

Purokunnostushanke on asukkaiden osallistumista parhaimmillaan. Vuonna 2014 käynnistynyt hanke sai jatkorahoitusta myös vuonna 2015. Uuden hankkeen turvin on mahdollista suorittaa Varsinais-Suomen pienvessissä 4-6 kunnostuskohdetta kesän aikana.

Osallistumisen keinoja tarjotaan myös kansalaisopistojen kursseilla, joita Valoniasta on tilattu. Kurssit tarjoavat opastusta kestävään elämäntapaan aina villivihanneksista oikeanlaisen lampun

valintaan. Vuonna 2015 kestävän elämäntavan kursseja ovat tilanneet Turun Työväenopisto ja Vakka-Suomen kansanopisto.

4.2. Haja-asutusalueen vesistöjen hoito

Valonia jatkaa kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa myös vuonna 2015. Kunnat saavat sekä yleisneuvontaa että kiinteistökohtaista neuvontaa Ympäristöministeriön hankeavustuksen turvin. Lisäksi järjestetään tilaisuuksia ja koulutusta.

4.3. kotitaloudet seuraavat ympäristövaikutuksia

Näytteenottoa kiinteistökohtaisista jätevedenpuhdistamoista jatketaan osana Valonian vesihuollon perustoimintaa. Yhteistyössä on mukana alan yrittäjiä.

Ekotiimit ovat kotitalouksien ympäristöohjelmia. Ekotiimi on ryhmä kotitalouksia, jotka yhdessä seuraavat oman toimintansa ympäristövaikutuksia ja tekevät tarvittavia muutoksia. Valonian asiantuntija toimii Ekotiimioppaana. Tammikuussa 2015 käynnistyi Varsinais-Suomen ensimmäinen ekotiimi.

5. Laajapohjainen ympäristönlukutaito

Valonian ympäristökasvatuksen resurssit alkuvuodesta 2015 ovat vähentyneet, joten ympäristökasvatuksen palveluita on ollut pakko tilapäisesti supistaa. Edelleen Valonia tarjoaa koulutuksia ja keskustelutilaisuuksia yhteistyössä ympäristökasvatusyhdistys Haavin kanssa. Pääpaino keväällä on uusien hankkeiden suunnittelussa.

5.1. Erilaiset oppimisympäristöt

Kesän kynnyksellä järjestetään kaksi villiyrttikävelyä. Syksyllä tarjotaan opettajille ympäristökasvatuksen menetelmäkoulutuksia, joiden tavoitteena on tarjota työkaluja oppimisympäristöjen laajentamiseen.

Koulujen uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön syksyllä 2016. Yhtenä uudistuksen kohteena on kehittää perinteisen luokkahuoneen sijaan uudenlaisia oppimisympäristöjä. Valonia on laati-
massa laajaa yhteistyöhanketta liittyen tähän uudistukseen.

5.2. Yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa

Valonian asiantuntijat osallistuvat Livian opiskelijoiden lopputöiden arviointeihin. Vuoden 2015 ensimmäiset arvioinnit suoritettiin helmikuussa. Valonian edustaja toimii Livian neuvottelukunnan jäsenenä.

Valonia kokeili vuonna 2014 uutta tapaa järjestää lasten ja nuorten ympäristöviikkoa yhteistyössä Humakin yhteisöpedagogiopiskelijoiden kanssa. Kyseessä on osallistavat oppitunnit koululaisille, jotka saivat runsaasti hyvää palautetta. Ympäristöviikko on tarkoitus toteuttaa samalla systeemillä myös vuonna 2015.